

IEDC

Proceedings of the International Scientific Conference

Science and Education as the Basis of Human Progress

Rotterdam, Netherlands
December 6, 2025

International
Scientific Conference

**Science and
Education as the Basis
of Human Progress**

Proceedings

December 6, 2025

Rotterdam, Netherlands

UDC 001.1

DOI: <https://doi.org/10.64076/iedc251206>

ISBN 978-9-403-85042-9

Science and Education as the Basis of Human Progress: Proceedings of the International Scientific Conference (Rotterdam, Netherlands, 6 December 2025). Bookmundo, 2025.

The collection includes the proceedings of the International Scientific Conference “Science and Education as the Basis of Human Progress”, which took place on 6 December 2025. This collection is intended for scientists, educators, students, government officials, business representatives, and the general public.

Working language of the conference: English.

The conference proceedings are published in the original language and as submitted by the authors. The collection has been formatted and prepared for publication in a unified style, without altering the content of individual contributions. The authors are fully responsible for the accuracy of the facts, proper names, quotations, statistical data, industry terminology, and other information presented in their materials.

**Research
Europe.org**

IEDC

© International Education
Development Center, 2025
© Research Europe, 2025

Official website: researcheurope.org

ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. Том 35 (74). №6, С. 88-96.
URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/18.pdf.

6. Добрунова К. В., Шаренко М. С. Open Banking в Україні: потенціал розвитку та переваги для споживачів. Аналітично-порівняльне правознавство. №1, 2025. С. 552-556. URL: <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/94.pdf>.

7. Коваленко, Ю. (2023). Особливості нормативно-правового регулювання FINTECH на диджиталізованих ринках банківських і страхових послуг в Україні. URL: <https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/1268ac9d-f824-4c50-9449-ff6256e90430/content>.

UDC 347.965:351.74:378.14

Methodological principles for the information and legal provision of personnel training for the State Criminal-Executive Service of Ukraine

Dmytro Pokryshen

*Director of the Educational and Scientific Institute of Law,
Law Enforcement and Psychology of the Penitentiary Academy of Ukraine,
PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
<https://orcid.org/0000-0001-9572-413X>*

Abstract. *The paper examines the methodological foundations of information and legal support for the training of personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine. It analyzes legal, organizational, and technological components as an integrated system and identifies key approaches for improving professional training in accordance with national and international standards.*

Keywords: *information and legal support; methodology; professional training; penitentiary personnel; educational standards.*

The conducted analysis of the methodology for researching the information and legal support of personnel training within the law enforcement agencies of Ukraine has demonstrated that this issue possesses a multidimensional character, encompassing philosophical-ontological, legal, pedagogical, psychological, and technological dimensions. In this context, methodology is considered not merely as a set of research tools, but as an integral system of cognition that shapes the paradigm of educational process development in the sphere of activity of the State Criminal and Executive Service of Ukraine. Its fundamental levels include: philosophical foundations, which determine worldview and value orientations; general scientific methods, which ensure the universality of analysis; specialised legal approaches, adapted to the specifics of law enforcement activity; as well as practical methods of empirical research aimed at obtaining objective data on the state of personnel training.

It has been established that information and legal support is an integrative phenomenon that combines normative-legal, organisational, and information-technological components. It functions as both a regulatory and cognitive mechanism, ensuring coherence between the educational process, legal requirements, and the needs of modern society. According to the analysis of scientific sources, the concept of information and legal support is not only a set of legislative and departmental norms, but also a systemic model that defines the vectors of development of educational and training activities and integrates national and international standards in the sphere of personnel training. In this sense, it emerges as a category of interdisciplinary character, combining legal norms, information resources, institutional mechanisms, and educational technologies into a unified methodological space.

The analysis of the normative and legal framework regulating the process of personnel training within the State Criminal and Executive Service of Ukraine has confirmed that this system is multi-level and includes: constitutional norms, which establish the fundamental principles of the functioning of law enforcement bodies and the safeguarding of human rights; the laws of Ukraine, which define the organisational foundations of the activities of security agencies and set requirements for personnel policy; subordinate acts, which specify the procedures for training, certification, and professional development; as well as departmental standards and methodological recommendations adapted to the specific conditions of service. An additional level is formed by international law, whose provisions are implemented into national legislation and ensure the European integration of the system of professional education for law enforcement officers.

Particular attention within the study has been devoted to methodological approaches that determine the logic and structure of cognition. The systemic approach made it possible to identify the basic elements of the concept of information and legal support and to clarify the nature of their interrelations. The synergetic approach emphasised the openness and dynamism of educational processes, their capacity for self-organisation and adaptation under conditions of socio-legal transformations. The axiological approach provided for the study of the value foundations of professional training, orienting the learning process towards the formation of the individual as a bearer of professional culture and legal consciousness. The acmeological approach allowed professional training to be interpreted as a process of continuous personal development aimed at achieving high results in professional activity. Finally, the andragogical approach revealed the specific features of adult learning, highlighting the necessity of taking into account their life experience, motivation, and professional needs.

The use of both classical and modern methods of scientific research (description, conceptual analysis, evaluation, comparative legal analysis, empirical sociological techniques, forecasting) has ensured the comprehensiveness and representativeness of

the results. Within this methodological field, the training of personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine is considered as a process that integrates academic education, practical training, simulation technologies, and international standards. It is precisely through such an approach that the possibility arises to harmonise the national system of personnel training with European requirements and to adapt it to the challenges of the digital age.

The generalisation undertaken allows us to assert that the methodological structure of the study of information and legal support for the training of personnel of Ukraine's law enforcement agencies is complex and multi-level. It provides a holistic vision of the problem, enables the integration of legal, organisational, informational, and educational mechanisms, and creates conditions for the development of scientifically grounded proposals for improving the regulatory framework and the practice of professional training. As a result, information and legal support emerges not only as a legal category, but also as a phenomenon of social communication, which ensures the development of the state's human resources, the affirmation of the principles of the rule of law, and the strengthening of national security.

Thus, a theoretical and methodological foundation is laid for further analysis and the development of a conceptual model of information and legal support for the training of personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine. It outlines key scientific guidelines, defines research instruments, and creates a conceptual basis for subsequent stages of scientific inquiry aimed at enhancing the effectiveness and innovativeness of the educational system in the sphere of law enforcement activity.

Historical Sciences

Ctesias (the Local Patriot) of Cnidus

Laszlo Kren

*National Institute of Archaeology,
Hungarian National Museum Public
Collections Centre, Budapest*

Abstract. *The goal of present paper is to examine how Ctesias of Cnidus, a physician and historian at the Achaemenid court, subtly expressed pride in his Cnidian origins by contrasting his own medical integrity and local identity with negative portrayals of rival groups, especially Coan physicians and the neighboring Caunians. Although his *Persica* survives only in fragments, these depictions suggest that Ctesias used narrative choices to elevate the prestige of his hometown and its medical tradition while diminishing the reputation of competing communities.*

Keywords: *Ctesias of Cnidus, Achaemenid history, *Persica*.*

Ctesias of Cnidus was a Greek physician and historian from the city of Cnidus in Caria, then part of the Achaemenid Empire. He lived during the 5th and 4th centuries BC and served as physician to the Achaemenid royal family under the reign of King Artaxerxes II, whom he accompanied on the 401 BC campaign against Cyrus the Younger. Ctesias took part in the Battle of Cunaxa, where he treated the king's wounds. His principal work was the *Persica*, a 23-book history of the Near East, which survives only in fragmentary form.[1]

The aim of the present paper is to examine whether Ctesias expressed pride in his Cnidian origins. At first glance, the question may seem trivial, as the answer could simply be “yes,” much as in the case of his famous predecessor Herodotus, whose opening line strongly signals pride in his native city: “This is the display of the inquiry of Herodotus of Halicarnassus” (Her. I.1, trans. A. D. Godley). However, because Ctesias' work has not survived in its entirety, we lack unequivocal evidence; we possess no complete text authored by Ctesias himself, only paraphrases preserved by later writers. Consequently, the investigation must rely on indirect hints and references from the fragments.

Alongside Cnidus, Cos was the other major medical training centre of the Greek world. Although significantly less is known about the Cnidian medical school, scholarship suggests that it practiced a more archaic form of medicine, closer to Egyptian healing traditions, whereas the Coan school adhered to newer “cynic” teachings. Both schools traced their origins to the family of Asclepius and therefore viewed one another as kin; they even shared a common *koinon* in Delphi.[2]

According to Galen's commentary on Hippocrates (*In Hipp. De victu acut. comm.* I.7) it seems that the main difference between the Cnidian and the Coan schools lay in their approach to disease. The Coan school emphasized the general description and classification of illnesses. In contrast, Cnidus showed interest in individual, unusual diseases. The school of Cos paid great attention to the patient, keeping the patient's

psyche in view alongside physical symptoms. In Cnidus the treatment was disease-centered, with the patient present chiefly as the bearer of a particular unusual ailment. Their rivalry appears to have been professional rather than hostile. We do not know how prominent a role Ctesias' own family held within the Cnidian centre, but one fragment records that his father and grandfather were physicians (F68), making him at least the third generation of this medical dynasty. The family's claim to descent from Asclepius (T4) likely did not indicate an ancient lineage, but rather affirmed their professional identity as physicians.

In F14.44 (Phot. *Bibl.* [72] 44), Ctesias recounts an episode involving a Coan physician at the Achaemenid court: „After his (Megabyzus) death, his wife Amytis, like her mother Amestris before her, was frequently intimate with men. When Amytis was suffering from a slight illness and not a serious one, the physician Apollonides of Cos, was called in to attend her. He fell in love with her, said that in order to recover her health she should entertain relations with men, because the illness was caused by the womb. But when his plan to have intercourse with her had worked out, the health of the woman began to fail and he began to flee the encounters. As she was dying, she implore her mother to requite Apollonides... She seized Apollonides and kept him in chains for two months while she tortured him and then buried him alive on the same day that Amytis died.” (translated by J. Stronk).

At first glance the story appears straightforward: the physician commits *hybris* in pursuit of sexual gratification. However, a closer reading reveals a more complex situation. Apollonides claims that Amytis' illness originates in her womb. In Greek medicine, regular sexual intercourse was believed to benefit women's health by allowing menstrual blood to exit the womb, by keeping the uterus moist (Hippocrates, *Genit.* 4.3), and by preventing its painful closure (Hippocrates, *Mul.* I.2). Soranus (*Gyn.* I.31) likewise notes that intercourse relaxes the woman's body and facilitates menstruation, the irregularity of which was considered harmful (Hippocrates, *Mul.* I.2; *Nat. Mul.* 18; *Epid.* IV.24). Conversely, intercourse applied under unsuitable conditions could cause illness (Hippocrates, *Int.* 13; *Aff.* II.51). Thus, in the context of Hippocratic (Coan) medicine, Apollonides' recommendation reflects standard therapeutic practice rather than ulterior motives. His medical competence is also attested earlier, when he cured Megabyzus' battlefield wound (F14.34).

Ctesias, himself a trained physician, must have been aware of such medical reasoning. Yet instead of presenting a medical explanation, he recasts the episode as a tale of illicit desire. He reinforces this narrative by adding details: Amytis, after Megabyzus' death, was “frequently intimate with men,” even though Apollonides' therapy would only make sense if she had been sexually inactive; otherwise, no such treatment would have been required. Ctesias also emphasizes that Amytis suffered only a slight illness (*βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς*), implying that intercourse was medically unjustified and thereby portraying Apollonides as a violator of the Hippocratic oath. Amytis' deterioration was not caused by the therapy itself, but by the lack of effective medical care. Although one might assume that Apollonides abandoned treatment out of satisfaction, it is equally possible that he did so because the treatment failed. While such therapy was familiar to

Greek physicians, it likely appeared shocking to the Persian court, especially when it proved unsuccessful. Court gossip may therefore have reshaped the failed treatment into a scandalous tale of seduction and deceit. Ctesias does not attempt to provide his Greek audience with the medical background that might clarify the physician's actions; instead, his account paints the Coan doctor as immoral while implicitly highlighting the superior professionalism of the Cnidian physician—Ctesias himself—whose competence is repeatedly noted in the surviving fragments (T1, T3, T6aβ, T7a, T7d, T11d, T11hδ, T15). This suggests that Ctesias' intent may not have been the defence of a fellow Greek, but rather the promotion of his own medical school's prestige.

A second case study concerns the region of Ctesias' origin rather than his medical expertise. The *Persica* contains no substantive reference to Cnidus itself, apart from noting Ctesias' return home after leaving the Achaemenid court (F30.75). Surprisingly, however, Ctesias mentions Caunus—approximately 150 km from Cnidus and the nearest major city—several times. In F14.45, Zopyrus, son of Megabyzus, arrives at Caunus with an Athenian army to demand surrender. The Caunians agree to yield the city to Zopyrus, but not to the Athenians. When Zopyrus enters the walls, a citizen named Alcides kills him with a stone.[3] The text does not clarify whether Zopyrus approached as a negotiator or as an attacker; the verb *εἰσιόντι* suggests negotiation. If so, the Caunians either lured him into a trap or intended genuine negotiation that Alcides' action undermined. The motive remains uncertain. The episode dates to ca. 440 BC, decades before Ctesias' floruit. Given Caunus' proximity to Cnidus, Ctesias may have known the story from local traditions even before his arrival at the Persian court.

In F20 (Plut. *Art.* XI.3–XIII.3), Ctesias describes the Battle of Cunaxa: “some Caunians, lowly and poor and following the king's army to do menial service, happened to join the group around Cyrus like as friends... One of them, not knowing who Cyrus was, ventured to strike him from behind with a spear and ruptured the vein in his ham. As he fell down, Cyrus struck his wounded temple against a stone and died.” (translated by J. Stronk).

Here too, Ctesias depicts the Caunians negatively. Alcides in F14.45 acts treacherously; the Caunians at Cunaxa are impoverished camp followers rather than soldiers, and their behaviour is portrayed as cowardly. They do not attack immediately upon realizing they are among enemies; instead, one strikes Cyrus from behind, selecting the weakest and already wounded man (F20 XI.5). Moreover, Cyrus does not die from the Caunian's blow but from striking his already wounded temple on a stone, reinforcing the portrayal of Caunian incompetence.

Both episodes reveal Ctesias' consistently unfavourable view of the Caunians: they are cowardly, treacherous, and capable only of striking from behind or against a vulnerable opponent. Ctesias was clearly informed about events in the vicinity of his homeland and incorporated these local elements into larger narratives. Yet his portrayals of groups close to his own—whether the Coan physicians or the neighbouring Caunians—are uniformly negative. The fragments thus display no trace of neutrality. Rivalry between neighboring cities or countries is a common psychological and cultural pattern. Close proximity creates frequent interaction, competition for

resources, and overlapping identities, which can amplify even small differences. Communities often define themselves in contrast to their neighbors, using stereotypes or historical grievances to strengthen internal cohesion. Over time these attitudes can become embedded in local customs and stereotypes (jokes, legends, or rituals) reinforcing a sense of 'us' versus 'them' even when the original causes of the rivalry have faded. This dynamic may help explain Ctesias' narrative choices: he elevates the Cnidian school above the Coan and, as a citizen of Cnidus, expresses a markedly low opinion of Caunian character.

References

1. Lenfant D. Ctésias de Cnide. La Perse. L'Inde. Autres fragments. Paris : Belles Lettres, 2004 ; Stronk J. P. Ctesias' Persian History. Part I : Introduction, Text, and Translation. Düsseldorf : Wellem Verlag, 2010 ; Llewellyn-Jones L., Robson J. Ctesias' History of Persia: Tales of the Orient. Oxford, 2010.
2. Kollesch J. Knidos als Zentrum der frühen wissenschaftlichen Medizin im antiken Griechenland. *Gesnerus*. 1989. Vol. 46. P. 11–28.
3. Hyland J. O. The Revolt of Kaunos and the Assassination of Zopyros. *GRBS*. 2018. Vol. 58. P. 19–41.

UDC 903.4(477.85)

Research of settlements of the Early Iron Age in the Kholdony Yar region

Oleksandr Mohylov

*Institute of Archeology of the
National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv*
<https://orcid.org/0000-0002-2400-2380>

Bohdan Lehoniak

National Nature Park "Kholodny Yar", Melnyky
<https://orcid.org/0009-0001-0924-0970>

Oleh Kirieiev

*Institute of Archeology of the
National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv*
<https://orcid.org/0009-0001-7596-0941>

Ruslan Shyshka

Independent researcher, Kryvyi Rih
<https://orcid.org/0009-0005-7819-943X>

Abstract. *The article is devoted to the study of settlements in the Kholodny Yar region of the Cherkasy district in Ukraine. Particular attention is given to the research of the Scythian Right Bank Archaeological Expedition.*

Keywords: *Pre-Scythian period, Scythian period, settlement, burial, hillfort.*

The historical region of Kholodny Yar, located in the middle reaches of the Tiasmyn River basin in southern Dnipro Right-Bank Forest-Steppe, was one of the most populous regions in Eastern Europe during the Early Iron Age. During the Pre-Scythian period, several Chornolissya hillforts were established here. Later, the Zhabotyn settlement emerged in the Tarasova Hora area. During Scythian times, the Motronynske hillfort was of great importance. Burial mounds have been found near the settlement sites. There are also burials without mounds in the settlements.

Research into the region's archaeological sites began at the end of the 19th century [4, p. 6; 2, p. 53–59]. After World War II, the Zhabotyn settlement was excavated. [19]. Significant excavations were carried out at the Motronynske hillfort in the late 20th and early 21st centuries by expeditions led by S. S. Bessonova, S. A. Skory and Y. Khokhorovsky [1; 5, p. 74–82; 3, p. 415–440]. At the same time, the settlement structure of the surrounding area was studied. The monuments of the western and southwestern periphery [3; 4] and the southeastern outskirts have been studied in detail [20, p. 217–220]. The antiquities located within the "Kholodny Yar" National Nature Park have also been studied [11, pp. 101–104].

In 2017, the Scythian Right Bank Expedition of the Institute of Archaeology of the National Academy of Sciences of Ukraine, led by O. D. Mohylov, began research in the region. The expedition collaborates with the "Chyhyryn" National Historical and Cultural Reserve and the "Kholodny Yar" National Nature Park. The expedition has an Archaeological School, which aims to train the younger generation of archaeologists and provide them with theoretical and practical knowledge of archaeology [21; 20].

The defensive system and internal territory of the Motronynske hillfort were studied [16, pp. 56–57; 17, p. 306; 18, pp. 241–242; 8, pp. 86–87]. Burials were found in the citadel. They consist of a child's burial in a pit and a skull placed in a utility pit [18, p. 243]. Work was also carried out on the burial mound of the settlement [14, p. 75–85; 13, p. 81–82; 17, p. 307]. Work was also carried out on the burial mounds near Mykhailivka [9, p. 92–101; 12, p. 59–62] and Medvedivka.

The monuments in the vicinity of the Motronynske s hillfort were actively studied. An important discovery was the Big fortification system, which in terms of area is one of the largest defensive structures of the Early Iron Age in southern Eastern Europe [10]. The hillfort and settlement of the Chornoliska culture of the 9th–1st half of the 8th century BC were studied in Hrushkivka. The citadels Melnyky and Kiz-Gora were also surveyed. Cultural layers from the Zhabotyn period were studied near Poselyanivka.

Many settlements date back to the Scythian period (7th–4th centuries BC). A number of monuments are known in the Kholodny Yar forest. In particular, early Scythian finds are known from the settlement of Gulbyshche-Zemlyanky [11, p. 103]. There are known settlements west of the village of Melnyky. A whole group of settlements has been discovered near the village of Hrushkivka, where they are distinguished by their massiveness and significant areas.

A collection of local and imported Greek pottery has been obtained from the monuments. Weapons, bridles, and jewelry have been found. The development of military art, crafts, and trade has been recorded.

The system of settlements and burial sites in Kholodny Yar region and its surroundings indicate that this region was one of the most populated in the Northern Black Sea region during the Early Iron Age.

References

1. Bessonova, S. S., Skoryi, S. A. (2001). *Motroninskoe gorodishche skifskoi epokhi (po materialam raskopok 1988–1996 gg.)*. Kiev: IA NANU.
2. Bobrinskoi, A. A. (1894). *Kurgany i sluchainye arkheologicheskie nakhodki bliz mestechka Smely*. Sankt-Peterburg: Tipografiia V. S. Balasheva, II.
3. Chochorowski, J., Skoryj, S. (2006). Mielniki Raj. Cigirin Obl Cerassy (Ukraine). Ein Burgwall und Kurgane der skythischen Zeit. *Recherches archeologiques de 1999–2003*. Krakow, 415–450.
4. Hvoiko, V. V. (1905). Gorodishcha Srednego Podneprovia, ikh znachenie, drevnost i narodnost. *Trudy XII arkheologicheskogo sieezda v Kharkove 1902 g*. Moskva: Tipografiia G. Lisnera i D. Sopko, 93–104.
5. Hohorovski, Ia., Skorii, S. A., (2009). Oboronitelnaia sistema Motroninskogo gorodishcha. *Arkheologichnii litopis Livoberezhnoï Ukraini*, 1, 74–84.
6. Liashko, Yu. Yu. (2017). Nove velyke poselenia skifskoho chasu v okolytsiakh Motronynskoho horodyshcha. *Arkheolohiia i davnia istoriia Ukrainy*, 2, 299–302.
7. Liashko, Yu. Yu. (2018). Pamiatky rannoho zaliznogo viku v okolytsiakh Motronynskoho horodyshcha. *Arkheolohiia i davnia istoriia Ukrainy*, 2, 236–244.
8. Mohylov, O. D. (2019). Novi znakhidky rannoskifskoho chasu na Motronynskomu horodyshchi. *Starozhytnosti Livoberezhzhia Dnipra*. Kyiv; Kotelva: TsP NAN Ukrainy i UTOPIK, 86–88.
9. Mohylov, O. D. (2021). Druhyi Mykhailivskiy kurhan – pam’iatka V st. do n. e. v Potiasmynni. *Arkheolohiia*, 2, 92–114.
10. Mohylov, O. D. (2024). *Zvit pro doslidzhennia Motronynskoho horodyshcha na Cherkashchyni v 2024 r.* Naukovyi arkhiv IA NANU.
11. Mohylov, O., Lehoniak, B., Liashko, Yu. (2025). Pam’iatky arkheolohii na terytorii Natsionalnoho pryrodnoho parku "Kholodnyi Yar". *Arkheolohiia & fortyfikatsiia*, 2, 100–106.
12. Mohylov, O., Liashko, Yu., Rudenko, S. (2021). Skyfskoe vsadnycheskoe pohrebenye v basseine r. Tiasmyn. *Revista Arheologică*, XVII, 62–82.
13. Mohylov, O. D., Panchenko, K. I., (2022). Arkhaichnyi skifskiy kurhan poblyzu Motronynskoho horodyshcha na Cherkashchyni. *II Putyvlski arkheolohichni chytannia*. Kyiv: Instytut arkheolohii NAN Ukrainy, 81–84.

14. Mohylov, O. D., Panchenko, K. I., Rudenko, S. V. (2021). Kurhan rannoho zaliznoho viku bilia Motronynskoho horodyshcha. *Arkheolohiia i davnia istoriia Ukrainy*, 41, 75–91.
15. Mohylov, O., Panchenko, K., Tarasov, A., Lyashko, Y. (2024). Archaeological field school: implementation analysis in institutions of higher education. *Istoriia i arheologiya*, 4, 69–77.
16. Mohylov, O. D., Rudenko, S. V., Panchenko, K. I. (2023). Novitni doslidzhennia Motronynskoho arkheolohichnoho kompleksu. *Arkheolohichni doslidzhennia na Cherkashchyni ostannikh rokiv: pidsumky ta perspektyvy*. Cherkasy: ChNU, 56–60.
17. Mohylov, O. D., Rudenko, S. V., Panchenko, K. I., Liashko, Yu. Yu. (2019). Rozkopky Motronynskoho horodyshcha. *Arkheolohichni doslidzhennia v Ukraini 2017 r.*, Kyiv: IA NANU, 306–307.
18. Mohylov, O. D., Rudenko, S. V., Panchenko, K. I., Liashko, Yu. Yu. (2020). Roboty na Motronynskomu horodyshchi. *Arkheolohichni doslidzhennia v Ukraini 2018 r.*, Kyiv: IA NANU, 241–243.
19. Pokrovskaia, E. F. (1973). Predskifskoe poselenie u s. Zhabotin. *Sovetskaia arkheologiia*, 4, 169–188.
20. Poltavets, V. I. (2016). *Istoriia naseleння baseinu r. Tiasmyn v rannomu zaliznomu vitsi (X–IV st. do n. e.). Pryrodno-hospodarskyi aspekt*. Kyiv: Instytut arkheolohii NAN Ukrainy.
21. オレクサンドル モヒーロウ. (2023). 現代歴史教育の特例としての考古学教室. *金大考古*, 82, 15–21.

UDC 94(100):355.4(091)

DOI: <https://doi.org/10.64076/iedc251206.30>

**Analysis of historical examples of unsuccessful
operational planning during the wars of the second half
of the 20th century and the beginning of the 21st century**

Veronika Shtonda

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv

<https://orcid.org/0009-0005-5398-8264>

Abstract. *The theses analyze examples of unsuccessful operational planning during the wars of the second half of the 20th and the beginning of the 21st centuries. The main mistakes associated with underestimating the enemy, lack of intelligence and political interference are identified, as well as the consequences for the course of hostilities. Conclusions are drawn regarding the importance of taking into account historical experience to increase the effectiveness of modern military planning.*

Keywords: *war, conflict, operational planning.*

Аналіз історичних прикладів невдалого оперативного планування під час війн другої половини XX століття початок XXI століття

Вероніка Штонда

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

<https://orcid.org/0009-0005-5398-8264>

Анотація. У тезах проаналізовано приклади невдалого оперативного планування під час воєн другої половини XX – початку XXI століття. Визначено основні помилки, пов'язані із недооцінкою противника, браком розвідданих і політичним втручанням, а також наслідки для перебігу бойових дій. Зроблено висновки щодо важливості врахування історичного досвіду для підвищення ефективності сучасного військового планування.

Ключові слова: війна, конфлікт, оперативне планування.

Вивчення історичних прикладів невдалого оперативного планування дозволяє виявити типові помилки, що призводили до стратегічних помилок. Аналіз таких випадків має ключове значення для вдосконалення сучасного військового планування й уникнення фатальних рішень у майбутньому.

Після успішної “Ічговської десантної операції” і звільнення Сеула, війська ООН та Південної Кореї перейшли в контрнаступ, і вторглися в Північну Корею, маючи на меті об'єднання Кореї під контролем Сеула (Республіки Корея), а також повністю розгромити армію Північної Кореї та вийти до кордону з Китаєм з рубіжем по річці Ялу. Однак це рішення стало катастрофічною помилкою в оперативному плануванні [1].

Основні прорахунки союзних військ полягали в недооцінці політичного та військового чинника зі сторони Китаю, переоцінці власних сил, відсутності розвідувальних даних, дезорганізації та нестачі координації;

Результатом операції стало те, що у листопаді 1950 року Китай розпочав масований контрнаступ силами до 300 000 “добровольців”. Сили ООН були розгромлені в горах Північної Кореї, зокрема в бою біля річки Чосін, що призвело до панічно відступу. Місто Сеул вдруге перейшло під контроль війська Північної Кореї та Китаю (січень 1951). Війна повернулася до позиційної фази біля 38-ї паралелі, де і тривала до перемир'я у 1953 році.

Ігнорування політичних сигналів, відсутність підготовки до інтервенції з боку іншої наддержави, переоцінка власної переваги після локального успіху призвело до тактичних та стратегічних помилок.

Оперативна недалекоглядність полягала у відсутності резервів та недооцінка клімату (сильні морози) стали критичними. Також військове планування не врахувало геополітичних і логістичних реалій.

Цей провал фактично затягнув війну ще на 2,5 роки, призвів до величезних людських втрат і розколу Кореї, який триває донині. Це класичний приклад того, як політична недооцінка супротивника й успіхи на тактичному рівні можуть призвести до стратегічної катастрофи.

Невдалим оперативним плануванням є планування повітряної операції “Розкати грому”, яка проводилась з березня 1965 по листопад 1968 року. Метою даної операції було завдання стратегічного авіаудару по Північному В’єтнаму для зниження його здатності підтримувати партизанську війну на півдні, зламати моральний дух та примусити противника до переговорів. До проведення операції залучались війська США та Південного В’єтнаму [2].

Ключовими прорахунками в оперативному плануванні стали політичне обмеження у військовому плануванні, недооцінка можливостей Північного В’єтнаму, неефективне досягнення цілей, відсутність узгодженості між наземними та повітряними операціями.

Під час операції авіаудари були жорстко контрольовані політичним керівництвом, що знаходилось в Вашингтоні, часто схвалювались особисто президентом США. Заборонено було атакувати ключові військові цілі (наприклад, порти, мости, інфраструктуру біля Китаю), щоб уникнути розширення конфлікту.

США помилково вважали, що масоване бомбардування швидко змусить Ханой капітулювати або піти на переговори. Насправді Північний В’єтнам посилив мобілізацію, перебудував логістику та здобув ще більшу підтримку серед населення.

Більшість стратегічних цілей – швидко відновлювались, або замінювались альтернативними маршрутами. Постійні паузи між ударами дозволяли Північному В’єтнаму адаптувати оборону до нових викликів.

Бомбардування не були тісно пов’язані з діями сухопутних військ у Південному В’єтнамі, що знижувало загальну ефективність кампанії. Операція призвела до великої кількості жертв серед цивільного населення, що викликало масштабну міжнародну критику і антивоєнний рух у самих США. Північний В’єтнам використав наслідки для посилення пропаганди і підтримки.

Операція “Розкати грому” стала прикладом невдалого оперативного планування, де політичні обмеження, недооцінка ворога та неефективна військова стратегія призвели до тривалої, витратної та безрезультатної кампанії. Вона демонструє, що технологічна перевага без чіткої стратегії, гнучкості та розуміння контексту – не гарантують успіху.

Під час Фолклендської війни однією із невдало спланованих операцій вважається операція “Мінотавр”, яка планувалась в липні 1982 року (після основних боїв, але до капітуляції Аргентини) з метою знищення аргентинських винищувачів на аеродромі у місті Ріо-Гальєгос [3].

Мета операції полягала в тому щоб провести рейд спецназу на аеродром у Ріо-Гальєгос. Знищити аргентинські винищувачі на землі. Унеможливити подальші атаки аргентинської авіації на Королівські військово-морські сили Великої Британії.

Операція вважається невдалою в понятті оперативного планування, тому що так і не була проведена – скасована через нереалістичність завдання (відстань понад 1500 км від позицій Великої Британії). Відсутність точних розвідданих та логістичної підтримки. Складність нічного десантування в екстремальних умовах.

Операція “Мінотавр” являється прикладом переоцінки можливостей, слабкої розвідки та завищених амбіцій у плануванні після певних успіхів на полі бою. Її скасування дозволило вчасно уникнути великих втрат, але показала обмеження сил Великої Британії у масштабах війни.

Під час “Битви за Хафджу” в ході війни в Перській Затоці іракська армія, не зважаючи на триваючі авіаудари, здійснила 29 січня 1991 року раптову сухопутну атаку на місто Хафджа. Це була перша і єдина спроба наступу Іраку на територію Саудівської Аравії [4].

Ключовими прорахунками в оперативному плануванні Іраку стало нереалістична оцінка обстановки, слабка розвідка, низький моральний стан іракських військ. А саме основне немала стратегічного продовження.

Іракське командування помилково вважало, що коаліційні сили не очікують наступу, і можна буде захопити місто швидко та з політичним ефектом. Під час оперативного планування Іраком не було враховано присутність сил морської піхоти США поблизу зони конфлікту, а також потенціал швидкого реагування авіації. Особовий склад діяв без ентузіазму, командування було ізольоване, а комунікації – нестабільними. Наступ був скоріше символічним, ніж стратегічно обґрунтованим. Навіть у разі успіху не було реального плану подальшого просування або утримання зайнятих позицій.

Результатом операції стало те, що Хафджа була швидко звільнена коаліційними військами через два дні. Ірак втратив сотні солдатів, десятки одиниць бронетехніки. Психологічного ефекту було не досягнуто, а навпаки – продемонстрована вразливість іракської армії.

“Битви за Хафджу” – це приклад невдалого оперативного планування, де політичне бажання здійснити наступ не було підкріплене стратегічним і тактичним обґрунтуванням.

В квітні 2004 році під час війни в Іраку було сплановано операцію боротьби із повстанцями у місті Фаллуджі, яка є прикладом невдалого оперативного планування з боку коаліційних сил під проводом США [5].

Основними прорахунками під час оперативного планування було прийняте поспішне рішення, недостатня розвідка та розуміння супротивника, помилкова

оцінка ведення бойових дій в міській місцевості, інформаційна поразка, а також зрив операції через політичне втручання.

Наступ почався без достатньої підготовки, під тиском адміністрації США. Командування не мало повної картини чисельності, озброєння й організації повстанців. Фаллуджа була не просто укриттям бойовиків, а символом спротиву для значної частини сунітського населення Іраку.

Підрозділи США діяли у щільно населеному місті з обмеженим маневром техніки. Використання важкого озброєння у житлових кварталах призвело до великим жертвам серед цивільного населення, що викликало внутрішній та міжнародний осуд. ЗМІ поширили зображення руйнувань, постраждалих мирних жителів, що викликало вибух протестів у самому Іраку та на міжнародній арені. Під тиском Тимчасової адміністрації і місцевих політиків, операцію було достроково зупинено.

Результатами операції стало те що повстанці зміцнили свої позиції у Фаллуджі. Коаліція зазнала стратегічної поразки без остаточного контролю над містом. Операція посилила антиамериканські настрої по всьому Іраку.

Ця операція є прикладом невдалого оперативного планування в умовах гібридної війни, де ключовими стають не лише військові цілі, а й політичні, гуманітарні та інформаційні фактори.

Розгляд прикладів невдалого оперативного планування показує, що недооцінка супротивника, політичне втручання та відсутність стратегічного бачення призводить до провалів, попри технологічну перевагу. Врахування цих уроків є критично важливим для ефективного планування сучасних операцій.

Список використаних джерел

1. Оборонна стратегія Південної Кореї - масовість, вогнева міць, промисловість та екзистенційні загрози. Patreon. URL: <https://www.patreon.com/posts/oboronna-koreyi-87041349> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Історичні витоки та трансформаційні процеси доби "холодної війни" в Європі (1947-1975 рр.): монографія. [Електронне видання] / За редакцією кандидата історичних наук, доцента С.В. Толстова. Київ : ДУ "Інститут всесвітньої історії НАН України", 2023. 347 с.
3. Вудворд С. Фолклендська війна. Мемуари командуючого Фолклендської ударної групи. Сімферополь : ДОЛЯ, 2005. 416 с.
4. Буря в Пустелі : Фотоархів. @print, 2010. 129 с. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Nevidomyi_Avtor/Buria_v_pusteli_Fotoarkhiv.pdf (дата звернення: 04.09.2025).
5. Історія війн та військового мистецтва. Частина III. Локальні війни та збройні конфлікти кінця ХХ – початку ХХІ стст. Навчальний посібник. – Харків: ХУПС, 2010, 134 с.

Repertoire policy of the Chernihiv Regional Youth Theater: evolution of artistic strategies (1980–2010)

Vladyslav Kosachenko

<https://orcid.org/0000-0002-7982-4410>

Abstract. *The study examines the development of the repertoire policy of the Chernihiv Regional Youth Theatre across different historical periods. It analyzes how social transformations, artistic experimentation, and directing approaches shaped the theatre's repertoire and stage practices. Key developmental stages and the theatre's cultural significance are outlined.*

Keywords: *repertoire, theatre, directing, stage practices, cultural transformations.*

Репертуарна політика Чернігівського обласного молодіжного театру: еволюція художніх стратегій (1980–2010 рр.)

Владислав Косаченко

<https://orcid.org/0000-0002-7982-4410>

Анотація. *Дослідження присвячене аналізу розвитку репертуарної політики Чернігівського обласного молодіжного театру в різні історичні періоди. Розглянуто, як соціальні трансформації, художні експерименти та режисерські підходи впливали на формування репертуару та сценічних практик театру. Окреслено основні етапи його розвитку та культурну значущість.*

Ключові слова: *репертуар, театр, режисура, сценічні практики, культурні трансформації.*

Для повноцінного дослідження репертуарної політики театрів м. Чернігова показовим є розвиток Чернігівського обласного молодіжного театру, який від моменту свого становлення вибудовував модель художнього висловлювання, що часто виходила за межі усталених нормативів пізньорадянської доби. Театр виник у період культурної лібералізації, що створило умови для формування репертуару як засобу інтелектуального опору та альтернативної критичної думки. У період тотальної цензури та ідеологічного тиску театр формував свій репертуар як інструмент пошуку правди й глибокого діалогу з глядачем. Засновник театру Г.С. Касьянов підкреслював, що саме ця художня сміливість дала змогу трупі вижити й утвердитися як осередок інтелектуального спротиву та свободи думки [1].

Постановка "11 сторінок воєнної прози" стала символом прагнення театру до відходу від ідеологічно заданих інтерпретацій історії. Інсценізація воєнних творів, зведених у жанровий експеримент, не лише урізноманітнила художні форми, а й вивела на передній план людський вимір війни. Аналізуючи ранній

період діяльності театру, можна стверджувати, що колектив театру формував репертуар, спрямований на деміфологізацію радянського образу перемоги та на показ травматичного досвіду, який тривалий час був витіснений із публічного простору. Таким чином, перша прем'єра не просто визначила художній стиль театру, а й окреслила його соціальну позицію – працювати з історичною пам'яттю поза рамками офіційних наративів [2].

Кінець 1980-х рр. став періодом активного розширення репертуару за рахунок творів, які раніше вважалися небажаними для сцени. Театр реагував на суспільну потребу в осмисленні заборонених тем – моральних конфліктів, проблем покоління, руйнування радянської моделі цінностей. Цей процесу свідчить, що репертуар формувався не лише за художнім принципом, а й відображав трансформацію громадської свідомості. До афіші увійшли вистави "Авдій" за романом Ч. Айтматова "Плаха", п'єса Л. Розумовської "Дорога Олена Сергіївна", а також гостросатирична постановка "Про Федота-стрільця, завязаного молодця" Л. Філатова та драма "Старший син" О. Вампілова. Поява цих постановок демонструвала рух до психологізації драми, критичного погляду на людину в умовах соціальних змін. Таким чином, репертуар ставав засобом адаптації глядача до нової культурної реальності.

У 1989 р. театр доповнює репертуар музичними та яскравими сценічними формами. Серед нових постановок були як філософські твори ("І мертвим, і живим...", "Дай мені притулок"), так і казкові чи комедійні сюжети ("Казка про Моніку", "Дві Баби-Яги", "Біла лілея"). Вистава "Реггеді Енн" стала важливою не лише як художній проєкт, а й як індикатор зміни глядацьких потреб. Наприкінці 1980-х театр прагнув подолати розрив між інтелектуальною драматургією та масовим глядачем, тому репертуар було розширено за допомогою музичного жанру. Це дозволило театру зміцнити контакт із публікою й сформувати ширшу соціальну базу для подальших експериментів [3].

У 1990-х роках театр активно поєднує класичні постановки з камерними та експериментальними сценічними формами. Діяльність А. Бакірова розширила жанрові та стилістичні рамки театру, що свідчить про перехід від радянської моделі "репертуарного театру" до авторсько-режисерського типу. А. Бакіров зарекомендував себе як режисер-постановник знакових вистав: "Паперовий патефон" О. Червинського (1990), "Наш Декамерон" Е. Радзинського (1992), "Служанки" Ж. Жене (1993), "Дванадцята ніч" В. Шекспіра (1994) та проєкту театр-кафе "Шедевра з кавою" (1995). Одночасно театр звертався до української прози – зокрема, через "Український камерний театр", де адаптували твори української класики. Такий вибір не був випадковим: на тлі українського державотворення театр відіграв роль інституції, що сприяла поверненню української літературної класики в актуальне культурне поле.

Наступні постановки "Оглянься в гніві" та "Цинкові хлопчики" відкривали болючі теми, які десятиліттями замовчувалися. Через них театр досліджував механізми радянської травми та її наслідки для особистості. Популярні постановки початку 1990-х рр. виконували подвійну функцію: вони забезпечували економічну стабільність театру та водночас формували спільноту постійних глядачів. Їхній успіх свідчить, що театр зміг зберегти баланс між експериментами й доступними для широкої аудиторії жанрами [4]. Це вплинуло на подальшу репертуарну політику, яка спиралася на багатовекторність: від класики до сучасної драматургії.

Особливої уваги заслуговують вистави-довгожителі, які Молодіжний театр презентував у 1992–1993 рр.: "Господиня готелю", "Лоліта", "За двома зайцями" та інші стали знаковими для формування сталої глядацької аудиторії. Водночас "Український камерний театр" у структурі Молодіжного театру продовжив лінію сценічних експериментів: вистави "Маю честь доповісти... (Шевченко, хто він?)" В. Банюка та "Трагічна історія Тараса Бульби та двох його синів" М. Гоголя підтвердили прагнення працювати з українською класикою через нові камерні жанри.

Запровадження театру-кафе у середині 1990-х рр. стало відповіддю на зміну культурних практик суспільства, яке прагнуло невимушеного спілкування та інтерактивності. Такий підхід можна трактувати як спробу театру вийти за межі традиційної сцени та створити нову модель комунікації з глядачем. Формат дозволяв привернути увагу молоді й забезпечував репертуарну гнучкість.

У 1990–2000-х рр. театр активно залучав режисерів з інших міст і театрів. Їхні постановки принесли різні естетичні школи, методики та підходи, що стимулювало внутрішню конкуренцію та підвищення професійного рівня трупи. Репертуарна політика цього періоду орієнтувалася на розмаїття, стильову мозаїчність і відкритість до зовнішніх впливів, що сприяло формуванню нового художнього обличчя театру.

У 2000-х рр. у театрі співіснують класика, модерні переосмислення та різноманітні інтердисциплінарні формати. Репертуар цього періоду показує, що стратегія театру полягала у поєднанні традиційних драматургічних моделей із сучасними сценічними мовами. Це відповідало культурній ситуації початку ХХІ ст., коли театри України активно шукали власний шлях між європейськими тенденціями й локальною традицією.

Репертуар 2000-х рр. закріпив репутацію театру як лабораторії різножанрових ідей. Серед знакових постановок можна відзначити "Декамерон 1/20" Дж. Боккаччо, "Дон Кихот" М. Булгакова, "Метро" – "молодіжне шоу, аналогів якому в місті не було", "Тартюф" Ж.-Б. Мольєра, "Вертеп" Сокиринський (Галаганівський), "Овід (Прощай, Арлекіне...)" Є.Л. Войнич, "Мій бідний Марате" О. Арбузова, "Зачарована Десна" О. Довженка, "Полліанна" Е. Портер, "ART" Я. Рези, "Чайка" А. Чехова, "Три товариші" Е. Ремарка, "Бравий вояка Швейк" Я. Гашека, "Танго" С. Мрожека та інші.

Проголошення "Театрального маніфесту" ознаменувало нову фазу розвитку [5]. Акцент на сучасну українську прозу була продиктована потребою осмислити події новітньої історії – Революцію Гідності, російсько-українську війну, соціальні зміни. Дослідження репертуарної політики свідчить, що театр прагнув не лише художнього оновлення, а й виконання суспільної функції – стати комунікатором між поколіннями та майданчиком для розмови про сучасні виклики.

35-й сезон театру став символічним відлунням пам'яті про засновника і багаторічного керівника. Показ вистави "Геннадій Касьянов. Лінія життя" став не просто подією репертуарного плану, а справжнім творчим актом осмислення історії театру. Актори читали уривки із щоденників Г.С. Касьянова та його поезію, що підкреслювало особливість зв'язку між творчістю й особистістю.

Нині театр продовжує розвиватися, залучаючи молодих акторів і осучаснюючи класичні постановки. Сучасна репертуарна політика театру ґрунтується на принципах відкритості, експерименту та соціальної чутливості. Умовою успішності стає здатність театру реагувати на культурні трансформації та запити нової аудиторії.

Список використаних джерел

1. Альманах "Шедевра" / ред. колегія: Касьянов Г.С., Шпак О.Н., Гаркуша В.А. Чернігов : Издание Черніговського театру для дітей и молодежи, 1993. 95 с.
2. Биш О. Діяльність Чернігівського обласного молодіжного театру в соціокультурному просторі ХХІ століття. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня "магістр". Київ. 2022. 117 с.
3. Інтерв'ю з Геннадієм Касьяновим. Культурна "Тема дня" з художнім керівником Молодіжного театру Геннадієм Касьяновим. Сівер центр. 26 травня 2018.
4. Пушкина Алла. Монастырь для Своих. Страницы истории театра с пометками Геннадия Касьянова. Чернігов. 2014. 434 с.

**Research
Europe.org**